

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Efter sidste flytning

Citation: Kierkegaard, Søren: "Efter sidste flytning", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 27*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2010 .
Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-p447-txt-shoot-id3bedeebd-5e69-4f15-b239-3bb059442392.pdf> (tilgået 04. maj 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 27

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Katholicisme – Protestantisme.

Forholder dog K. og P. sig ikke egl. til hinanden som – det kunde synes forunderligt, men det er dog virkelig saa i det Sandselige – som i sandselige Forhold: en Bygning, der ikke kan staae forholder sig til en Stiver, der ikke kan staae alene, hvorimod det Hele kan staae endog meget sikkert og fast, naar det bliver sammen, Bygningen og Stiveren, som stiver det af. Med andre Ord er Protestant. eller det Lutherske egl. ikke et Correctiv, og er der ikke afstedkommet en stor Forvirring, at det er blevet i Protest. gjort til Regulativet?

Saa længe L. levede kunde det ikke godt sees, thi han stod bestandigt deels i Kampens Spænding, anstrænget som Polemiker, deels i Slagets Røg og Damp, thi det gjælder ogsaa om Aands-Kampe, at saa længe der kæmpes er der noget Tilsvarende til Røg og Damp, som gjør, at man ikke saa ganske kan faae hverken Tid, Ro eller Klarhed til at see, om nu Det, man sætter isteden lader sig gennemføre. L. kæmpede, det hedder bestandigt polemisk mod K.: saaledes lader det sig ikke gjøre, saa vises det, hvorledes det da skal gjøres, men der er ikke Tid til at dvæle, thi nu skal vi til det næste Punkt, vi kæmper: saaledes kan det ikke gjøres, o: s: v: og dette bliver ved.

Saa kommer der da Ro. Og nu skal det vise sig, om Protestantismen kan bestaae for sig selv. Om eller om ikke, kan maaskee endda ikke saa nøie sees i et Land, hvor K. bestaaer ved Siden af P., thi skjøndt de ikke stride men hver passer Sit, vil der dog paa mange Maader være et Vexel-Forhold. For ret at blive opmærksom paa, om og hvorvidt P. kan bestaae alene, var det ønskeligt, at der var et Land, hvori der ikke er K. Der maa det vise sig, om ikke P. – antaget at den vanslægter – fører til en Fordærvethed, som K. – antaget at den vanslægter – dog ikke fører til, og om dette ikke tyder paa, at P. ikke er skikket til at staae alene.

Lad os gjøre os det nærværende. Det var efterat der længe, længe havde hvilet et tungt Aag paa Mskenes Skuldre, efterat man fra Slægt til Slægt havde ængstet dem med Døden og Dommen og Helvede, og saaledes ængstet dem ved at sulte, at hudflette sig selv o: s: v:: da var det Buen brast. Fra en Kloster-Celle bryder han ud Msket Luther. Lad os nu passe paa, at vi ikke adskille hvad der dog hører sammen, Baggrunden og Forgrunden, at vi ikke faae et Landskab uden Baggrund, eller at vi ikke faae det Meningsløse.

Hvad nemlig L. vovede det var, under den Forudsætning, Sandhed; thi Modsætningen var bragt til usand Overspændthed.

Saa brød da L. ud af Klosteret. Men til med msklig Besindighed at see, hvorvidt der ogsaa ligger Sandhed i Modsætningen, naar den ikke overspændes, det var der just ikke saa god Leilighed. L. vidste sig jo neppe sikker, og det gjaldt jo vel derfor ogsaa snarere om at benytte Fordelen af at han var brudt ud, for at bibringe Modsætningen et saa ulægeligt Saar som muligt.

Tag nu Tingenes Orden som den var, da L. brød ud: det var Usandhed; tag Forudsætning[en] for L. ganske bort, og det Lutherske er aldeles meningsløst. Tænk Dig saaledes, at Det som L. i den yderste Spænding, greb som det Yderste, at Det bliver et Slags Resultat saaledes, at man aldeles udelader Spændingen: og det Lutherske er complet Vrøvl. Tænk Dig et Land langt borte fra al Kath., hvor man har bragt det Lutherske Resultat hen – der lever en Slægt, som aldrig har hørt eet eneste Ord om den Side af Sagen, hvilken Klosteret og Askesen o: s: v: udtrykker og som Middel-Alderen overdrev, men derimod fra Barn af er opdættet og forkiælet fra Barn ved det Lutherske om Beroligelse for den ængstede Samvittighed – men der er, vel at mærke, Ingen som end i fjerneste Maade har ængstet denne Samvittighed: hvad er saa det Lutherske? Er der Mening i: Beroligelse for ængstede Samvittigheder, naar Forudsætningen de ængstede Samvittigheder ikke er tilstede? Bliver saa det Lutherske ikke meningsløst, ja hvad værre er, bliver det ikke et Raffinement, der vil betegne den vanslægtede Protestantismes Forskjellighed fra den vanslægtede K.^s Fordærvelse.

Og det var just Det, jeg vilde vise, samt, at dette tyder paa, at Protest. ikke er skikket til at staae alene.

Naar K. vanslægter, hvilken Form af Fordærvelse vil saa vel vise sig? Svaret er let: Skinhellighed. Naar P. vanslægter, hvilken Form af Fordærvelse vil saa vise [sig]? Svaret er ikke vanskeligt: aandsløs Verdslighed.

Lad saa Det gaae op mod hinanden: Skinhellighed mod aandløs Verdslighed; men saa paastaaer jeg, at der da ovenikjøbet vil vise sig et Raffinement der ikke kan fremkomme i K., og dette er Følgen af at Protestantismen er beregnet paa en Forudsætning. Dette Raffinement er det jeg vil vise.

Lad os gjøre det ganske simpelt. Tænk en katolsk Prælat, aldeles verdsliggjort; naturligviis det er ikke til den Yderlighed, at Lovene kan straffe det eller at Naturen selv hævner det, nei dertil er han altfor verdslig til at være saa dum, nei, det Hele er saa mskligt klogt udspeculeret paa^a klog Nydelse, og saa igjen paa at nyde sin Klogskab – og saaledes er hans hele Liv trods den verdsligste verdslig-kloge Epicuræer, al mulig Nydelse: hvad vil saa vel

a – og det er just det Aller-Verdsligste –

Katholiken dømme om ham? Nu jeg antager, (det er jo sømmeligt) at han siger: mig tilkommer det ikke at dømme om den høie Geistlighed; men forresten vil Katholiken jo let see, at dette er Verdslighed. Og hvorfor vil han let see det? Fordi K. paa samme Tid seer en ganske anden Side af Xstd. udtrykt - hvis Aarsag ogsaa den høie Prælat maa finde sig i, at Side om Side med ham gaaer En, der lever i Armod, og at Katholiken har en pathetisk Forestilling derom, som det Sandere end Prælatens, ak thi det er kun Verdslighed.

Tænk Dig nu derimod et protestantisk Land, hvor der ikke er Tanke om K., hvor man længst, længst har taget det Lutherske men ikke hans Forudsætning, hvor man længst længst har skilt sig af med Asketer og Fastere og Klosterbrødre og De, som i Armod forkynde Xstd, skilt sig af med dem, og ikke blot dette, men skilt sig af med dem som det Latterlige det Taabelige, saa hvis en Saadan kom, man da vilde briste i Latter som over et udenlandsk Dyr, skilt sig af med dem som det Lavere, det Ufuldkomnere - tænk Dig i dette protestantiske Land lever der en protestantisk Prælat, ganske et Sidestykke til den katholske: hvad saa? Ja, saa har den protestantiske Prælat et Raffinement, oh, et Raffinement, som den katholske forgjæves slikker sine Fingre efter. Da der nemlig i den omgivende Samtid ikke er en Kjæft, der har en pathetisk Forestilling om det at forsage Verden (den Art Gudelighed der jo dog vel forresten ogsaa har sin Sandhed, selv om den overdreves i Middelalderen) da hele det Lands Religiositet er opført og hvilende paa det Lutherske Resultat (uden hans Forudsætning), at Gudfrygtighed just er Frimodighed til at glædes ved Livet (hvilket ogsaa er vidunderligt, naar man har L^s Frygt og Bæven og Anfægtelse): saa nyder denne protestantiske Prælat et Raffinement - Død og Pine vilde maaskee den katholske Prælat sige, Død og Pine! - det Raffinement, at Samtiden forstaaer hans Verdslighed og verdslige Livs-Nydelse som - Gudelighed! See, siger i Samtiden den Ene til den Anden (thi i K. var for Prælaten Forholdet det, at den Ene sagde til den Anden, lad os ikke see derpaa eller opholde os derover, det er nu engang Verdslighed) see denne lutherske Frimodighed, see ham ved et Skilpadde-Gilde, der [er] Ingen der saadan kan gjøre Skjel som han, see, hvor han kan suge Nydelse af ethvert Forhold i Livet, og saa hvor klog han er paa sin egen Fordeel, og beundre saa denne lutherske Frimodighed! Høit svæver han - i luthersk Frimodighed - høit over dette Lavere og Ufuldkomnere, at gaae i Kloster, at faste, at forkynde Xstd i Armod, høit svæver han derover i Aandsfrihed og luthersk Frimodighed! Det Store er ikke at vandre ud af Verden, at flygte, nei, det ægte Lutherske, ja det er som Prælaten, thi dette er Gudelighed, Samtiden ikke blot finder sig deri, eller gjør sig Umage at see bort derfra, nei den seer beundrende derpaa og som paa - Gudelighed.

Luther har sat det høieste aandelige Princip ind: blot Inderlighed. Det kan blive saaledes farligt, at vi kan synke til det aller-aller-laveste af Hedenskabet (dog det Høieste og det Laveste ligner jo ogsaa hinanden)

hvor sandselig Udsvævelse æredes som
Gudsdyrkelse, saaledes kan det naaes i
Protestantisme, at Verdslighed æres og høiagtes som
- Gudelighed. Og dette - det paastaaer jeg - kan ikke
skee i K.

Men hvorfor kan det ikke skee i K.? fordi K. har det
Almdl. som^[b]

[b] Forudsætning, at vi Msker ere nogle Slyngler.
Og hvorfor kan det hænde i Protestantisme? fordi
P^s Princip forholder sig til en særlig Forudsætning:
et Msk, der sidder i Døds-Angest i Frygt og Bæven
og megen Anfægtelse - og af dem er der i hver
Generation ikke mange.

Det er ikke min Agt hermed at bringe Klosteret,
hvis jeg formaaede det; mit Forsøg er blot at
bidrage til at vi maatte komme i Forstaaelse med
Sandhed ved Hjælp af Tilstaaelser.